

РОЛЬ МІНІ-КОНФЕРЕНЦІЙ У РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАГІСТРАНТІВ ВТНЗ

Стаття розкриває методичні можливості навчальних міні-конференцій за фахом при навчанні англійської мовою студентів-магістрантів ВТНЗ.

Ключові слова: іноземна комунікативна компетенція, навчальна міні-конференція, наукова комунікація.

Міжнародне співробітництво різних країн пов'язане з глобалізаційними процесами у всіх соціокультурних сферах, включаючи науку й освіту. Важливіми в галузі освіти є не тільки контакти провідних науковців-фахівців у тих чи інших галузях науки, а й взаємодія на рівні студентства. Це зумовлено тим, що завтрашні випускники ВНЗ – саме та категорія громадян, яка буде визначати картину світу в найближчі десятиріччя. Встановлення контактів неможливе без знання іноземних мов, особливо англійської як мови міжнародного спілкування, тому на кафедрі іноземних мов покладається особлива місія з підготовки студентів до налагодження контактів з представниками інших країн.

В останні десятиріччя радикально змінився погляд на зміст навчання іноземних мов у технічних університетах. Якщо раніше увага зверталася, головним чином, на технічний переклад, то в наш час такий підхід уже не витримує критики. Випускники мають не тільки вміти працювати з літературою за фахом, але й встановлювати особисті контакти, спілкуватися або вирішувати професійні проблеми із партнерами з інших країн.

Сьогодні є очевидним, що необхідно шукати нові підходи до організації профільно орієнтованого навчання іноземним мовам у ВТНЗ, зокрема студентів-магістрантів. Під профільно орієнтованим розуміють навчання, засноване на врахуванні потреб студентів у вивченні іноземної мови, які продиктовані особливостями майбутньої професії або навчальної спеціальності, що, у свою чергу, вимагають її вивчення. Тому надзвичайно важливим є формування комунікативної компетенції студентів-магістрантів у сферах побутового, суспільно-політичного, професійно спрямованого і міжкультурного спілкування. Одним із засобів реалізації цієї мети є активне залучення студентів до науково-дослідної роботи, а одна з форм – організація навчальних міні-конференцій студентів-магістрантів іноземною мовою.

Різноманітні аспекти проблеми викладання іноземної мови студентам вищих технічних навчальних закладів розкрито в працях Н. Алмазової, В. Беспалько, Г. Бородіної, А. Вербицького, Н. Винокурової, О. Гладишевої, О. Гладченко, М. Канале, М. Кларіна, Я. Коломінського, С. Мусейчук, О. Ніколаєнко, В. Пермінової, О. Полякова, Г. Селевко, П. Сисоева, О. Тарнопольського, Н. Шерверун та ін. Проте методичні аспекти викладання іноземної мови у магістратурі висвітлені недостатньо. Зокрема, не вивчені можливості використання іноземної мови для фахової підготовки студентів-магістрантів, недостатньо досліджені шляхи формування лінгвістичної, соціокультурної та прагматичної компетенцій у контексті майбутньої спеціальності. Все вищесказане зумовлює актуальність зазначеної проблеми.

Мета статті – розкрити методичні можливості навчальних міні-конференцій за фахом при навчанні англійської мови магістрантів ВТНЗ.

Динаміка суспільного розвитку висуває нові вимоги до змісту й обсягу різних видів іншомовної комунікативної діяльності студентів-магістрантів. Як відзначав О. Леонтєв, “чим різнобічнішою буде психічна діяльність, яку учень здатний здійснювати з опорою на іноземну мову, тим більш вільним і адекватним буде процес спілкування цією мовою” [3, с. 10].

Наукова діяльність – це інтелектуальна творча діяльність, спрямована на здобуття і використання нових знань. Вона існує в різних видах (науково-дослідна; науково-організаційна; науково-інформаційна; науково-педагогічна; науково-допоміжна та ін.). Значний потенціал наукової творчої активності належить науково-дослідній роботі, що можна розглядати як один із засобів розвитку творчого потенціалу особистості студента в умовах сучасності, що в цілому буде сприяти якісному розвитку українського суспільства. Науково-дослідна діяльність студентів забезпечує вирішення таких основних завдань, як оволодіння методологією і методами наукового дослідження; досягнення високого професіоналізму; розвиток творчого мислення та індивідуальних здібностей студентів у вирішенні практичних завдань; розвиток навичок самостійної науково-дослідної діяльності; постійне оновлення й удосконалення своїх знань; розширення теоретичного кругозору і наукової ерудиції майбутнього фахівця тощо.

Значну роль в організації науково-дослідної роботи студентів відіграють наукові конференції. Конференцією прийнято вважати форму організації наукової діяльності, при якій дослідники представляють і обговорюють свої роботи. За своїм статусом конференція займає проміжне становище між семінаром і конгресом.

На думку О. Полякова, одне з важливих умінь при оволодінні іноземною мовою – це вміння ідентифікувати інформацію, необхідну для здійснення конкретної комунікативної мети в заданому контексті, встановити, які мовні компетенції є в нашому розпорядженні, що дали б змогу найефективніше спожити цю інформацію для досягнення комунікативної мети, визначити ступінь її досягнення, а також вміння відібрати релевантні мовні засоби (граматичні, текстуальні, ілюкативні, соціолінгвістичні). “Саме взаємодія між компонентами комунікативної мовної здатності (або комунікативній компетенції) і певним контекстом (у нашому випадку – професійним і/або академічним) характеризує володіння англійською мовою як засобом спілкування” [1, с. 4].

Саме така взаємодія реалізується в ході підготовки міні-конференцій, коли в рамках особистісно орієнтованого підходу до навчання іноземним мовам використовується широкий спектр проблемних, пошукових, дослідних прийомів, орієнтованих на досягнення практичного результату за обраною темою. Створення необхідних умов для розвитку у студентів творчих здібностей, виховання здатної до саморозвитку та критичного мислення особистості є пріоритетним напрямом розвитку освіти. Тому основним завданням міні-конференцій виступає не стільки надання студентам максимуму наукової інформації, скільки формування здібностей до творчого мислення, вміння самостійно, цілеспрямовано й відповідально вчитися. Як визначив Є. Полат, “критичне мислення дає змогу людині аналізувати інформацію, відбирати необхідні факти, логічно їх осмислювати, робити висновки та узагальнення, дає змогу не вірити сліпо авторитетам, а формувати особисту точку зору з різних соціальних, культурних, політичних та інших проявів життя. Творче мислення дає можливість людині прогнозувати розвиток

тих чи інших явищ, подій, генерувати особисті ідеї, шукати аргументи для підтвердження своєї позиції, екстраполювати отримані знання на нові ситуації, явища, створювати мисленнєві експерименти” [2, с. 6].

Міні-конференції є навчальною моделлю, “зменшеною копією” наукової конференції, ходом якої керує її голова, а міні-доповіді супроводжуються подальшим обговоренням з обов’язковою участю всієї групи.

Конференція є однією з форм наукової комунікації. Мета міні-конференцій – розвиток іншомовної комунікативної компетенції у сфері професійного спілкування в усній і письмовій формах; підготовка магістрантів до виконання майбутніх професійних завдань, пов’язаних з іноземною мовою, наприклад, у галузі машинобудування та металообробки.

У процесі підготовки викладач має заздалегідь визначити тип навчальної міні-конференції (науково-теоретична, науково-практична або науково-технічна), назви “секцій” або тематику доповідей. З метою заощадження навчального часу порядок денний конференції можна скоротити за рахунок таких елементів, як реєстрація учасників, відкриття та пленарне засідання. Тематика доповідей розробляється викладачем відповідно до професійної орієнтації курсу англійської мови в магістратурі і по можливості відображає напрями наукової роботи магістрантів. Найцікавішу інформацію можна використовувати, наприклад, в огляді літератури для дипломної роботи.

Міні-конференції доцільно проводити не частіше ніж один раз на тиждень, не більше ніж 2–3 доповіді за заняття, за узгодженням зі студентами графіком. До початку роботи з Інтернет-ресурсами доцільно обговорити з магістрантами важливість таких конференцій для їх дослідної роботи та розвитку іншомовної мовленнєвої компетенції.

Студенти отримують завдання підготувати доповідь-презентацію англійською мовою (тривалістю 2–3 хвилини, не більше ніж сім слайдів; час на підготовку – 2–3 тижні) за допомогою Інтернет-ресурсів. Магістранти мають не тільки шукати певний матеріал, стислі конкретні факти з величезного обсягу інформації на сайтах, але й відібрати та презентувати ці факти. Інтернет – це безцінні ресурси для створення інформаційно-наочного середовища, освіти і самоосвіти студентів, задоволення їх професійних інтересів і потреб. З метою оптимізації пошуку і відбору студентами потрібної інформації викладачеві слід скласти навчальний Інтернет-ресурс. Для підготовки міні-конференцій найкраще підходять, використовуючи введені П. Сисоєвим і М. Євстигнеєвим терміни [4, с. 4–5], “хотліст” (*англ.* hotlist – список Інтернет-сайтів за темою, що вивчається), “мультимедіа скрепбук” (*англ.* multimedia scrapbook – посилання не тільки на тексти, але й на відеоролики, анімацію, графічну інформацію), а також “треза хант” (*англ.* treasure hunt – посилання на різні сайти за темою, що вивчається, з підготовленими питаннями за змістом сайту для спрямування пошуково-пізнавальної діяльності) для менш підготовлених з мовного погляду студентів. У такому списку можна виділити підрозділи або своєрідні мікроанонси.

Проте навчальні Інтернет-ресурси мають служити відправним пунктом, а не обмежувати пошук самих студентів.

Виклад матеріалу доповіді має бути чітким, логічним та послідовним. Викладати матеріал рекомендується у безособовій формі висловлювання або використовувати форми пасивного стану. Необхідно вживати терміни, властиві цій науці, уникати незрозумілих понять та складних граматичних зворотів. Слайди можуть містити не тільки фотографії, формули або графічний матеріал, а й відо-

бращати основні положення міні-доповіді. Така наочна опора допомагає слухачам як сприймати насичену вузькопрофесійною термінологією інформацію, так і формулювати питання доповідачеві.

Що стосується вибору мовних засобів проведення міні-конференцій, то тут слід звернути увагу на найбільш типові мовленнєві моделі, які викладач готує, обговорює із студентами і активізує заздалегідь, і які стануть у нагоді під час обговорення доповідей, спонтанних відповідей на питання.

Таким чином, студенти-магістранти вчаться стисло викладати певну інформацію, аргументувати свою точку зору, логічно будувати професійно спрямовані висловлювання, вживати відповідну термінологію. О. Семенов вважає конференцію лише верхівкою “наукового айсберга”, яка виявляє студента-дослідника як мовну толерантну особистість: “Саме на таких заходах під час наукових дискусій виробляється самостійність, оригінальність висловлювання, вміння обґрунтовувати, спростовувати хибні думки, відбувається оволодіння мистецтвом аргументованої полеміки” [5, с. 82]. Він рекомендує звернути особливу увагу на формування культури наукового писемного й усного мовлення як важливого засобу формування комунікативної компетенції. “Підготовка наукової доповіді чи виступу дисциплінує вчасне виконання наукової роботи, стимулює систематизацію дослідного навчального матеріалу, стилістичне “шліфування” з метою надання рукопису чіткої логічної структури, викладу власних поглядів на певні питання, висновків-пропозицій. Важливою передумовою участі в конференції є опанування майбутніми дослідниками культури наукового мовлення, як усного, так і писемного, а також таких характерних особливостей, як формально-логічний спосіб викладу матеріалу, наявність спеціальної термінології тощо. При написанні та оформленні тексту наукової доповіді слід звернути увагу на смислову завершеність, цілісність, аргументацію основних положень роботи” [5, с. 84].

Навчальні міні-конференції за фахом спрямовані на комплексне формування та розвиток у магістрантів комунікативно-когнітивних умінь здійснювати пошук, відбір і аналіз необхідної інформації; комунікативних умінь подавати й обговорювати результати роботи з отриманою інформацією; умінь використовувати Інтернет-ресурси для освіти та самоосвіти з метою знайомства з новітніми розробками і технологіями в певній сфері науки й техніки.

Такі навчальні студентські міні-конференції висвітлюють підсумки їх пошукової та науково-інформаційної діяльності і є ефективним засобом реалізації набутих ними здібностей, стимулювання потреби у творчому оволодінні знаннями, активізації навчально-пізнавальної діяльності.

Наукова комунікація відбувається лише за умови, що мова наукового повідомлення зрозуміла реципієнту. Часто дослідники не можуть використати іншомовну публікацію або взяти участь у конференції в інших країнах, тому що не володіють відповідною мовою. Міні-конференції дають майбутнім науковцям змогу підвищити не тільки свій мовний рівень для успішної участі в іншомовному спілкуванні, але й професійний. Отже, головна мета таких конференцій – підготувати наукову молодь до участі в міжнародних конференціях, які проводяться іноземними мовами, тобто до іншомовного професійно спрямованого спілкування. Міні-конференції впливають на розвиток іншомовної комунікативної компетенції магістрантів за допомогою доступу до баз знань, можливості колективного обговорення проблем та ефективного особистого контакту з іншими учасниками.

Наукова комунікація функціонує ефективно за умови існування зворотно-го зв'язку – реакції реципієнта на отримане повідомлення. Оскільки інтерес до доповіді залежить від багатьох чинників (зміст проблеми, наукова ідея, доступність інформації, мова, рівень і стиль), критерії оцінювання доповіді англійською мовою можуть формулюватися таким чином:

1) структурна організація доповіді (формулювання теми, вступ, висновок, наприклад, про можливість застосування певної новинки в Україні);

2) зміст доповіді (науковість, актуальність, інформативність, професійна спрямованість, стислість і ясність інформації, складність питання, відповідність темі);

3) форма презентації (виступ без опори на конспект або з опорою на нього; чіткість подання матеріалу на слайдах; уміння вести діалог загальнонаукового та професійно орієнтованого характеру, точно відповідати на поставлені запитання);

4) мовні вимоги (адекватність вибору мовних засобів для передачі інформації; лексична різноманітність; насиченість мови відповідною термінологією, що використовується в академічній та професійній сферах).

Критерії оцінювання питань і виступів іноземною мовою:

1) зміст питання або виступу (стислість і ясність; науковість; актуальність, складність питання, відповідність темі; уміння точно формулювати свої думки);

2) мовні вимоги (вільне володіння іноземною мовою, адекватність вибору мовних засобів для вираження думки; лексична різноманітність; насиченість мови відповідною термінологією);

3) активність в обговоренні доповіді.

Після завершення кожної міні-конференції доцільно разом зі студентами-магістрантами проаналізувати всі доповіді, питання та виступи з точки зору їх структурної організації та змісту, відповідності мовним вимогам. Важливо підвести їх до осмислення шляхів і засобів покращення доповідей та дискусії на наступній міні-конференції. Слід звернути увагу студентів на такі характерні недоліки, як механічне, дослівне переписування використаної літератури; поверховий, неаргументований виклад основних положень; невідповідність змісту роботи темі міні-конференції; недбалість і неграмотність викладу.

Висновки. Таким чином, використання в навчальному процесі міні-конференцій за фахом сприяє розвитку пізнавальної діяльності студентів-магістрантів ВТНЗ, підвищенню професійної активності майбутніх фахівців і розвитку іншомовної комунікативної компетенції, підвищенню рівня якості освіти майбутніх інженерів.

Список використаної літератури

1. Поляков О.Г. Цели профильно-ориентированного обучения иностранному языку в вузе: опыт формулирования / О.Г. Поляков // Иностранные языки в школе. – 2008. – № 1. – С. 2–8.

2. Интернет в гуманитарном образовании : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / под ред. Е.С. Полат. – М. : ВЛАДОС, 2001. – 272 с.

3. Леонтьев А.А. Мышление на иностранном языке как психологическая и методическая проблема / А.А. Леонтьев // Иностранные языки в школе. – 1972. – № 1. – С. 3–10.

4. Сысоев П.В. Современные учебные Интернет-ресурсы в обучении иностранному языку / П.В. Сысоев, М.Н. Евстигнеев // Иностранные языки в школе. – 2008. – № 6. – С. 2–9.

5. Семенов О.М. Наукові конференції як засіб удосконалення професійної компетенції майбутніх учителів-словесників / О.М. Семенов // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка : зб. наук. пр. – Житомир, 2005. – Вип. 25. – С. 81–84.

Стаття надійшла до редакції 22.08.2012.

Литвиненко О.В. Роль мини-конференций в развитии иноязычной коммуникативной компетенции магистрантов технических вузов

Статья раскрывает методические возможности учебных мини-конференций по специальности при обучении английскому языку студентов-магистрантов технических вузов.

Ключевые слова: *иноязычная коммуникативная компетенция, учебная мини-конференция, научная коммуникация.*

Lytvynenko O. The role of mini-conferences in the development of foreign language competency of magisters in higher technical schools

The article explores methodological resources of educational profession-oriented mini-conferences in the course of teaching English for special purposes to Master students at engineering universities.

Key words: *foreign communicative competence, educational mini-conference, scientific communication*